

‘Hoop doet leven’ (1 Samuël 9: 15-21) verkondiging 14 april 2024

Gemeente van Jezus Messias

Op 31 januari 1890 krijgen Theo en Jo van Gogh een zoon. Ze noemen hem vol trots naar zijn oom: Vincent. Als Vincent van Gogh hoort dat hij een neefje heeft gekregen met zijn naam, pakt hij gelijk een doek en begint te schilderen. In zijn kamer in de psychiatrische kliniek in St Rémy de Provence creëert Vincent een meesterwerk vol symboliek: ‘De amandelbloesem’.

Vincent hield van de natuur. Het was balsem voor zijn getormenteerde ziel. De amandelboom staat al vroeg in het voorjaar in bloei. De boom markeert dan ook het aanbreken van de lente en het begin van nieuw leven. Een amandelboom staat voor toekomst, vernieuwing, opstanding. Hoop op een vernieuwd leven.

In de brief waarin Theo aan zijn broer Vincent het goede nieuws meedeelde, schreef hij: ‘Zoals we je hebben gezegd, vernoemen we hem naar jou en ik spreek de wens uit dat hij even vasthoudend en even moedig wordt als jij.’

Voor even wordt de zwaarte uit het hoofd van Vincent verdreven. De geboorte van zijn neefje verdrijft de donkere depressie waarin Vincent leeft. Het schilderij ademt dan ook leven. De blauwe kleur van de lucht verwijst naar de hemel, plek waar alles goed is. Een tak vol bloesem, als een toekomstig leven vol kansen en mogelijkheden. Het bestaan gaat ontluiken. Als je voor dit schilderij van Vincent gaat staan in het van Gogh museum in Amsterdam, dan sta je als vanzelf ook op en je voelt de energie door je lijf stromen. Je krijgt zin in het leven. Met zijn schilderij wilde Vincent hoop uitdrukken. En dat is ook wat er aan je gebeurt als je voor dit doek staat: je krijgt hoop op een nieuwe morgen.

‘Hoop doet leven’, wordt vaak gezegd. En dat klopt. Hoop schenkt perspectief. Het biedt mensen die leven in de nacht uitzicht op een nieuwe morgen. Lucht in tijden van benauwdheid. Ontspanning in een periode van angst en twijfel. Hoop behoort tot de drie zogenaamde ‘goddelijke deugden’. Paulus spreekt in zijn brief aan de gemeente van Korinthe over ‘geloof, hoop en liefde’. Alle drie bieden ze uitstekend materiaal voor een boeiende verkondiging. Vanmorgen vormt de ‘deugd van de hoop’ de bron voor het Hoge Woord.

Zonder hoop op een nieuwe toekomst hadden Joshua en zijn familie de Congo nooit verlaten. Het was uiteindelijk 'hoop' die hen verder liet kijken dan de onmogelijke wereld waarin ze moesten leven. Hoop geeft net dat ene zetje aan een mens om die ene stap naar vrijheid te zetten. Hoe onhelder ook je toekomst eruit ziet. Je gaat geloven dat het beter kan worden. Joshua en de zijnen zijn gegaan. Met de moed der wanhoop, maar ook met de christelijke hoop op een goede toekomst in een ver onbekend land.

Dit is precies wat hoop aan mensen doet. Je krijg er vleugels door. Mensen verlaten hun benauwde bestaan. Ze laten achter zich wat hen verkrampst. Angst verlamt. Zorgen slaan naar binnen en ontnemen mensen hun beweging. Star als een standbeeld komen ze niet van hun plaats. Je ziet dit vaak gebeuren als mensen overvallen worden door ziekte. Paniek doet de spieren verstijven. Wanneer mensen te horen krijgen dat ze ernstig ziek zijn dan worden ze vaak moedeloos. Alle energie verdwijnt uit hun leven. Hoop. Al is het maar een sprankje het geeft hen dan plotseling vleugels. Ze staan weer rechtop en stijgen uit boven het modale bestaan. Te weten dat je beter kunt worden, te geloven dat je van je ziekte kunt genezen schenkt vleugels.

Nu is hoop ongrijpbaar. Je kunt het niet kopen en je kunt hoop ook niet zo maar zelf creëren. In de zin: 'vanaf drie uur vanmiddag ben ik hoopvol'. In de christelijke traditie wordt hoop ons aangezegd. Het komt als het ware van buiten onze eigen werkelijkheid. Om van onszelf los te komen, ons te bevrijden van ons eigen beperkte ik, is een ander nodig. Als enkeling lukt het me niet om boven mijn eigen leefwereld uit te stijgen. Ik blijf gevangen in wat ik kan denken en voelen. In het christelijk geloof wordt er gesproken over een nieuwe hemel en aarde die aan kan breken. Alleen al de gedachte aan deze hemel op aarde is een eerste stap tot bevrijding vanuit mijn ik. Dat het wel mogelijk is om de wereld in een positieve maatschappij te veranderen waarin iedereen gelijk mag zijn en gelijk behandeld wordt, brengt hoop. Je hoeft dan jezelf niet als een baron van Münchhausen uit je eigen haren uit het moeras te trekken.

In het voorgelezen bijbel gedeelte uit het boek Samuël roept het volk Israël om een koning om hen te bevrijden van het geweld van de Filistijnen. Ze leven in angst vanwege de terreur van dit naburig volk. Zal er ooit vrede komen? Zal er ooit een einde komen aan de nachtmerrie van geweld? Het is de profeet Samuël die het volk Israël namens de Eeuwige hoop biedt op een nieuwe toekomst. Samuël zal hen namens de Eeuwige een koning wijzen. Het is hier een andere werkelijkheid, die we Eeuwige of God noemen, die ons hoop aanzegt. Hoop gebeurt aan ons, hoop wordt aan ons.

In het christelijk geloof wordt gemeend dat hoop van buitenaf tot ons komt. Dit zijn wij moderne mensen die gewend zijn alles zelf te regelen, het leven maakbaar en planbaar te houden niet gewend. Afhankelijk zijn van dat wat van buiten komt”; God, ligt niet in onze aard. Toch ligt hierin het geheim van het ervaren van hoop. Je openstellen. Het niet van jezelf laten afhangen. Niet alles beheersbaar willen houden. Geloof dat het goede het zal winnen in deze wereld ontstaat juist in de ontmoeting met het onkenbare, het onbeheersbare en niet maakbare.

De Duitse socioloog Hartmut Rosa meent dat vertrouwen op een ander de moderne zelf-supporting mens vreemd is geworden. En juist in dit toevertrouwen aan een ander of het andere ligt het ontvangen van hoop.

“Hoop is niet te voorspellen of vooruit te zien, schreef Vaclav Havel in een gedicht. Jarenlang zat hij als politiek gevangene vast in zijn land Tsjecho-Slowakije. Hij bleef hoop houden op een democratie en bleef zich via pamfletten verzetten tegen de macht van de communisten in zijn land. De hoop bracht hem uiteindelijk vrijheid. Uiteindelijk werd hij de eerste president van een vrij en democratisch Tsjecho-Slowakije.

“Hoop is ergens voor werken omdat het goed is, niet omdat het kans van slagen heeft.”

Hoop staat boven het werken aan succes, boven het werken aan carrière. Je Gaat er voor omdat je er in gelooft.

Pas zag ik aan een tafel bij een opiniepanel vijf militairen zitten. In vol ornaat met alle toeters en bellen die er maar op een uniform kunnen zitten. De boodschap was: ‘we moeten ons voorbereiden op een oorlog, want het onmogelijk is mogelijk’. Nu begrijp ik ook wel dat een machthebber als Poetin niet alleen maar naar woorden luistert. Maar ik vraag me af: hebben we eigenlijk nog wel hoop, dat er vrede kan komen zonder totale oorlog? Als we gaan spreken over een mogelijke oorlog, dan creëren we die bijna. Is er nog hoop dat het gezonde verstand het wint van redeloos geweld? Is er nog hoop dat we als mensheid een milieu catastrofe kunnen afwenden?

Het is de taak van de christelijke gemeente om hoop te koesteren. Geloof te houden in de kracht van het goede. Laat niet de angst regeren, maar de hoop op geloof in liefde.

“Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien.” Zo valt te lezen in brief van de Hebreëën.

Moge het zo zijn
Jeroen Jeroense

Gedicht: **De weg van de hoop.**

Diep in onszelf dragen we hoop:
als dat niet het geval is,
is er geen hoop.

Hoop is de kwaliteit van de ziel
en hangt af
van wat er in de wereld gebeurt.

Hoop is niet (te) voorspellen
of vooruit (te) zien.
Het is een gerichtheid van de geest,
een gerichtheid van het hart,
voorbij de horizon verankerd.

Hoop in deze diepe krachtige betekenis
is niet het zelfde als vreugde
omdat alles goed gaat
of bereidheid je in te zetten
voor wat succes heeft.

Hoop is ergens voor werken
omdat het goed is,
niet omdat het kans van slagen heeft.

Hoop is niet hetzelfde als optimisme
evenmin de overtuiging
dat iets goed zal aflopen.

Wel de zekerheid dat iets zinvol is

afgezien van de afloop,
het resultaat.

Vaclav Havel

Amandelbloesem: Vincent van Gogh (1890)